

НАЦІОНАЛЬНИЙ СТАНДАРТ УКРАЇНИ

СИРОВИНА АРОМАТИЧНА НАТУРАЛЬНА

Словник термінів
(ISO 9235:1997, IDT)

ДСТУ ISO 9235:2005

Видання офіційне

БЗ № 5 – 2005/355

Київ
ДЕРЖСПОЖИВСТАНДАРТ УКРАЇНИ
2008

ПЕРЕДМОВА

1 ВНЕСЕНО: Інститут ефіроолійних та лікарських рослин УААН

ПЕРЕКЛАД І НАУКОВО-ТЕХНІЧНЕ РЕДАГУВАННЯ: **Н. Сажина; Л. Тімашева**, канд. с.-г. наук
(науковий керівник)

2 НАДАНО ЧИННОСТІ: наказ Держспоживстандарту України від 30 червня 2006 р. № 156 з 2007–01–01;
згідно з наказом Держспоживстандарту України від 11 квітня 2007 р. № 82 чинність установлено
з 2007–10–01

3 Національний стандарт відповідає ISO 9235:1997 Aromatic natural raw materials — Vocabulary
(Сировина ароматична натуральна. Словник термінів)

Ступінь відповідності — ідентичний (IDT)

Переклад з англійської (en)

4 УВЕДЕНО ВПЕРШЕ

Право власності на цей документ належить державі.
Відтворювати, тиражувати і розповсюджувати його повністю чи частково
на будь-яких носіях інформації без офіційного дозволу заборонено.
Стосовно врегулювання прав власності треба звертатися до Держспоживстандарту України.

Держспоживстандарт України, 2008

ЗМІСТ

Національний вступ	с. IV
Сфера застосування	1
Терміни та визначення понять	1
1 Сировина	1
2 Похідні продукти: смолисті матеріали	2
3 Похідні продукти: леткі продукти	2
4 Похідні продукти: екстракційні продукти	4
Абетковий покажчик англійських термінів	6
Абетковий покажчик французьких термінів	7
Додаток НА Абетковий покажчик українських термінів	8
Додаток НБ Бібліографія	10

НАЦІОНАЛЬНИЙ ВСТУП

Цей стандарт є тотожний переклад ISO 9235:1997 Aromatic natural raw materials — Vocabulary (Сировина ароматична натуральна. Словник термінів).

Технічний комітет, відповідальний за цей стандарт, — ТК 60 «Ефіроолійна продукція».

Стандарт містить вимоги, які відповідають чинному законодавству.

До стандарту внесено такі редакційні зміни:

— слова «цей міжнародний стандарт» замінено словами «цей стандарт»;

— структурні елементи цього стандарту: «Титульний аркуш», «Передмову», «Національний вступ», першу сторінку та «Бібліографічні дані» — оформлено згідно з ДСТУ 1.5–2003, ДСТУ 1.7–2001;

— долучено «Зміст»;

— у розділі «Терміни та визначення понять» вилучено примітку стосовно абеткового порядку розміщення термінів, якого дотримано в тексті оригіналу;

— у розділах 3 та 4 наведено «Національні примітки», виділені рамкою;

— у визначеннях посилання на класифікаційний номер терміно статті замінено підкреслюванням термінів;

— долучено національний додаток НА, в якому наведено абетковий покажчик українських термінів, і національний додаток НБ, який містить перелік літературних джерел, на які є посилання в «Національних примітках» до цього стандарту.

Терміни та визначення понять (терміно статті) оформлено згідно з ДСТУ 3966–2000 (Термінологія. Засади і правила розроблення стандартів на терміни та визначення понять); так, в суміщених термінах певні терміни наведено у квадратних дужках. Наприклад, у терміні **3.3.4 [розігнана] [концентрована] олія** суміщено два синонімічні терміни **розігнана олія** і **концентрована олія**. В абетковому покажчику суміщені терміни подано окремо з одним класифікаційним номером 3.3.4.

Додатки в цьому стандарті — довідкові.

У цьому стандарті вжито українські терміни **переганання, обробляння** (якщо йдеться про незавершений процес, дію), **перегання, оброблення** (якщо йдеться про завершений процес, т. зв. «подію»), **перегонка, обробка** (наслідок, результат дії) тощо.

Копії нормативних документів, на які є посилання в цьому стандарті, можна отримати в Головному фонді нормативних документів.

НАЦІОНАЛЬНИЙ СТАНДАРТ УКРАЇНИ

СИРОВИНА АРОМАТИЧНА НАТУРАЛЬНА
Словник термінівСЫРЬЕ АРОМАТИЧЕСКОЕ НАТУРАЛЬНОЕ
Словарь терминовAROMATIC NATURAL RAW MATERIALS
Vocabulary

Чинний від 2007–10–01

СФЕРА ЗАСТОСУВАННЯ

Цей стандарт установлює терміни та визначення понять, які стосуються ароматичної натуральної сировини.

ТЕРМІНИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТЬ

1 СИРОВИНА

1.1 натуральна сировина

Сировина рослинного, тваринного чи мікробіологічного походження, а також продукти, що їх отримано з цієї сировини ферментуванням або традиційними способами підготування (наприклад, сушінням, підсушуванням чи ферментуванням)

en natural raw material
fr matière première d'origine naturelle

1.2 ексудат

Виділення з рослинної натуральної сировини внаслідок пошкодження або природного характеру

en exudate
fr exsudat

1.2.1 натуральна живиця

Ексудат, що складається переважно з летких і смолистих складників.

Приклад

Живиця соснова, бальзам гур'юнський

en natural oleoresin
fr oléorésine naturelle

1.2.1.1 бальзам

Натуральна живиця, яку характеризує наявність бензойних і/або коричневих похідних.

Приклад

Бальзам перуанський, бальзам толуанський, смола бензойна, стиракс

en balsam
fr baume

1.2.2 камедь

Ексудат, що складається переважно з полісахаридів.

Приклад

Гуміарабік, камедь трагаканту

en gum
fr gomme

1.2.3 камедиста смола

Ексудат, що складається переважно зі смолистих складників і камеді.

Приклад

Камедь шелаку

en gum resin
fr gomme-résine

1.2.4 камедиста живиця

Ексудат, що складається переважно зі смолистих складників, камеді та деякої кількості летких складників.

Приклад

Мірра, ладан, опопанакс, гальбанум.

en gum oleoresin
fr gomme-oléorésine

2 ПОХІДНІ ПРОДУКТИ: СМОЛИСТІ МАТЕРІАЛИ

2.1 смола

Продукт, який отримано з натуральної живиці максимальним вилученням летких складників.

Приклад

Каніфоль.

en resin
fr résine

3 ПОХІДНІ ПРОДУКТИ: ЛЕТКІ ПРОДУКТИ

3.1 ефірна олія

Продукт, який отримано
— з рослинної сировини за допомогою переганяння з водою чи з парою;
— з оплодня цитрусових плодів механічним способом;
— сухим переганянням.

Примітка. Ефірну олію згодом відокремлюють від води фізичним способом.

en essential oil
fr huile essentielle

Національна примітка

Фізичний спосіб відокремлювання олії від води називають **декантація** [1], [2]

3.1.1 ефірна олія дистиляційна

Ефірна олія, яку отримано переганянням з водою чи без води в перегінному кубі.

en essential oil obtained by steam distillation
fr huile essentielle obtenue par entraînement à la vapeur d'eau

Національна примітка

Ефірну олію дистиляційну називають також **первинна ефірна олія** [2], [3].

Приклад

Олія перцю (отримують з водою), олія лавандова (отримують без води)

3.1.2 ефірна олія холоднопресована

Ефірна олія, яку отримано з оплоднів цитрусових плодів механічним способом за кімнатної температури

en cold-pressed essential oil
fr huile essentielle exprimée à froid

3.1.3 олія-есенція

Ефірна олія, яку отримано з фруктових соків під час їх згущування чи оброблювання швидким пастеризуванням

en essence oil
fr huile essentielle de jus de fruits

3.2 ефірні олії, отримані без значних змін в їхньому складі**3.2.1 ефірна олія ректифікована**

Ефірна олія, яку піддано фракційному переганянню, щоб змінити вміст деяких складників.

Приклад

М'ятна ефірна олія

en rectified essential oil
fr huile essentielle rectifiée

3.3 ефірні олії, отримані із суттєвими змінами в їхньому складі**3.3.1 ефірна олія знетерпенована**

Ефірна олія, з якої переважно вилучено монотерпенові вуглеводні

en «terpene-less»essential oil
fr huile essentielle «déterpénée»

3.3.2 ефірна олія знетерпенована та десесквітерпенована

Ефірна олія, з якої переважно вилучено монотерпенові та сесквітерпенові вуглеводні

en «terpene- and sesquiterpene-less»essential oil
fr huile essentielle «déterpénée» et «désesquiterpénée»

3.3.3 ефірна олія з вилученням «х» компонентом

Ефірна олія, з якої частково чи повністю вилучено «х» компонент.

Приклад

Ефірна олія бергамоту з частково зменшеним умістом бергаптену, ефірна олія м'яти польової (*Mentha arvensis*) з частково зменшеним умістом ментолу

en «x-less»essential oil
fr huile essentielle privée de «x»

3.3.4 [концентрована] [розігнана] олія

Ефірна олія, яку згущено фізичним способом за певними вибраними компонентами

en [folded] [concentrated] oil
fr huile essentielle concentrée

3.3.5 сухоперегнана олія

Ефірна олія, яку отримано під час сухого переганяння деревини, кори чи коренів без додавання води чи пари.

en dry-distilled oil
fr huile essentielle obtenue par distillation sèche

Національна примітка

Сухоперегнану олію називають також дъоготь [4].

Приклад

Олія ефірна ялівцю колючого (*Juniperus oxycedrus*), олія ефірна з кори берези

3.4 леткий концентрат

Концентрована летка суміш водорозчинних речовин, що їх отримано з пари фруктових чи овочевих соків під час їх випаровування

en volatile concentrate
fr essence volatile

3.5 дистилят en distillate
 Продукт конденсації, який отримано під час переганяння натуральної сировини. fr distillat

Національна примітка
 У процесі переганяння дистиляту (когобація) вилучають олію, яка була розчинена в ньому, і називають її **вторинна ефірна олія** [1], [2], [3]

3.6 алкоголят en alcoholate
Дистилят, який є продуктом перегонки натуральної сировини з наявністю етанолу різної концентрації fr alcoolat

3.7 ароматична вода en aromatic water
 Водний дистилят, який отримано після парового переганяння та відокремлення ефірної олії fr eau aromatique

3.8 терпени en terpenes
 Продукти, вилучені з ефірної олії як побічні під час згущування, переганяння чи іншими методами розділювання олії і які складаються переважно з вуглеводнів. fr terpènes

4 ПОХІДНІ ПРОДУКТИ: ЕКСТРАКЦІЙНІ ПРОДУКТИ

4.1 настоянка en tincture
 Розчин, який отримано настоюванням натуральної сировини в етанолі різної концентрації. fr teinture

Приклад

Настоянка бензойна, настоянка сірої амбри.

Примітка. У парфумерній промисловості термін «настій» (*infusion*) неправильно використовують замість «настоянка».

Приклад

Ванільний настій

4.2 екстракт en extract
 Продукт, який отримано обробленням натуральної сировини розчинником з наступним фільтруванням та відділенням розчинника переганянням, за винятком застосування нелеткого розчинника. fr extrait

Примітка. У парфумерній промисловості екстракт — це суміш для виробництва парфумів, яку отримують змішуванням натуральної та/чи синтетичної сировини та розчиненням їх в етанолі

4.2.1 конкрет en concrete
Екстракт з характерним запахом, який отримано зі свіжої рослинної сировини за допомогою екстрагування неводним розчинником. fr concrète

Національна примітка
 Після вилучення з конкрету ефірної олії за допомогою пари отримують продукт, який називається **знеефірений конкрет** [2]

4.2.2 помада

Специфічний парфумерний жир, який отримують із квіток за допомогою холодного (дифузія запашних складників квіток у жир) або гарячого (занурення квіток у розплавлений жир) анфлеражу

en pomade
fr pommade florale

4.2.3 резиноїд

Екстракт із характерним запахом, який отримано з висушеної рослинної сировини за допомогою екстрагування неводним розчинником

en resinoid
fr résinoïde

4.2.4 абсолю

Продукт із запахом, отриманий з конкрету, помади або резиноїду за допомогою екстрагування етанолом за кімнатної температури.
Примітка. Розчин етанолу зазвичай охолоджують і фільтрують для виділення воску, етанол вилучають перегананням.

en absolute
fr absolue

Національна примітка

Віск — нерозчинна в етанолі частина конкрету, яка складається із суміші насичених спиртів, складних ефірів насичених монокарбонових кислот і стеролів, терпенових кислот і первинних низькомолекулярних кислот, тритерпеноїдів, насичених вуглеводнів [2]

4.2.5 олеоресин

Екстракт спецій або ароматичних трав з характерним запахом і/або кольором.

Приклад

Олеоресин перцю, олеоресин імбиру.

Примітка. Для застосування в їжу треба обмежувати вміст залишкової кількості розчинника

en oleoresin
fr oléorésine d'extraction

4.2.6 неконцентрований екстракт

Продукт, отриманий обробленням натуральної сировини розчинником без його видалення.

en non-concentrated extract; single-fold extract
fr extrait non concentré

Національна примітка

Неконцентрований екстракт — розчин, який отримано під час екстрагування неводним розчинником, у виробництві називають **міццела** [1], [2].

Приклад

Очищені зерна какао у пропіленгліколю, асафетида в олії земляного горіха (арахісу), ваніль в етанолі.

АБЕТКОВИЙ ПОКАЖЧИК АНГЛІЙСЬКИХ ТЕРМІНІВ

absolute	4.2.4
alcoholate	3.6
aromatic water	3.7
balsam	1.2.1.1
cold-pressed essential oil	3.1.2
concentrated oil	3.3.4
concrete	4.2.1
derived products	2; 3; 4
distillate	3.5
dry-distilled oil	3.3.5
essence oil	3.1.3
essential oil	3.1, 3.2, 3.3
essential oil obtained by steam distillation	3.1.1
extract	4.2
extraction products	4
exudate	1.2
folded oil	3.3.4
gum	1.2.2
gum oleoresin	1.2.4
gum resin	1.2.3
natural oleoresin	1.2.1
natural raw material	1.1
non-concentrated extract	4.2.6
oleoresin	4.2.5
pomade	4.2.2
raw materials	1
rectified essential oil	3.2.1
resin	2.1
resinoid	4.2.3
resinoid materials	2
single-fold extract	4.2.6
terpene-less essential oil	3.3.7
terpene- and sesquiterpene-less essential oil	3.3.2
terpenes	3.8
tincture	4.1
volatile concentrate	3.4
volatile products	3
«x»-less essential oil	3.3.3

АБЕТКОВИЙ ПОКАЖЧИК ФРАНЦУЗЬКИХ ТЕРМІНІВ

absolue	4.2.4
alcoolat	3.6
aromatique, eau	3.7
baume	1.2.1.1
concentré, extrait non	4.2.6
concentrée, huile essentielle	3.3.4
concrète	4.2.1
dérivés, produits	2; 3; 4
désesquiterpénée, huile essentielle déterpénée et	3.3.2
déterpénée et désesquiterpénée, huile essentielle	3.3.2
déterpénée, huile essentielle	3.3.1
distillat	3.5
distillation sèche, huile essentielle obtenue par	3.3.5
eau aromatique	3.7
entraînement à la vapeur d'eau, huile essentielle obtenue par	3.1.1
essence volatile	3.4
essentielle concentrée, huile	3.3.4
essentielle de jus de fruits, huile	3.1.3
essentielle déterpénée et désesquiterpénée, huile	3.3.2
essentielle déterpénée, huile	3.3.1
essentielle exprimée à froid, huile	3.1.2
essentielle privée de «x», huile	3.3.3
essentielle rectifiée, huile	3.2.1
essentielle, huile	3.1; 3.2; 3.3
exprimée à froid, huile essentielle	3.1.2
exsudat	1.2
extraction, oléorésine d'	4.2.5
extraction, produits d'	4
extrait	4.2
extrait non concentré	4.2.6
florale, pommade	4.2.2
froid, huile essentielle exprimée à	3.1.2
fruits, huile essentielle de jus de	3.1.3
gomme	1.2.2
gomme-oléorésine	1.2.4
gomme-résine	1.2.3
huile essentielle	3.1, 3.2, 3.3
huile essentielle concentrée	3.3.4

huile essentielle de jus de fruits	3.1.3
huile essentielle déterpénée	3.3.1
huile essentielle déterpénée et désesquiterpénée	3.3.2
huile essentielle exprimée à froid	3.1.2
huile essentielle obtenue par distillation sèche	3.3.5
huile essentielle obtenue par entraînement à la vapeur d'eau	3.1.1
huile essentielle privée de «x»	3.3.3
huile essentielle rectifiée	3.2.1
matière première d'origine naturelle	1.1
matières premières	1
naturelle, oléorésine	1.2.1
non concentré, extrait	4.2.6
oléorésine d'extraction	4.2.5
oléorésine naturelle	1.2.1
oléorésine, gomme	1.2.4
pommade florale	4.2.2
première d'origine naturelle, matière	1.1
premières, matières	1
produits d'extraction	4
produits dérivés	2; 3; 4
produits résineux	2
produits volatils	3
rectifiée, huile essentielle	3.2.1
résine	2.1
résine, gomme-résine	1.2.3
résinoïde	4.2.3
teinture	4.1
terpènes	3.8
volatile, essence	3.4
volatils, produits	3

ДОДАТОК НА
(довідковий)

АБЕТКОВИЙ ПОКАЖЧИК УКРАЇНСЬКИХ ТЕРМІНІВ
(напівгрубим шрифтом подано застандартовані терміни,
світлим прямим шрифтом — терміни з прикладів до певних термінів,
світлим курсивом — терміни з національних приміток)

абсолю	4.2.4
алкоголят	3.6
асафетида в олії земляного горіха (арахісу)	4.2.6
бальзам	1.2.1.1

бальзам гур'юнський	1.2.1
бальзам перуанський	1.2.1.1
бальзам толуанський	1.2.1.1
ваніль в етанолі	4.2.6
<i>віск</i>	4.2.4
вода ароматична	3.7
гальбанум	1.2.4
гуміарабік	1.2.2
<i>декантація</i>	3.1
дистилят	3.5
<i>дьюготь</i>	3.3.5
екстракт	4.2
екстракт неконцентрований	4.2.6
ексудат	1.2
живиця камедиста	1.2.4
живиця натуральна	1.2.1
живиця соснова	1.2.1
зерна какао, очищені у пропіленгліколю	4.2.6
камедь	1.2.2
камедь трагаканту	1.2.2
камедь шелаку	1.2.3
каніфоль	2.1
конкрет	4.2.1
<i>конкрет знеєфірений</i>	4.2.1
концентрат леткий	3.4
ладан	1.2.4
мірра	1.2.4
<i>місцела</i>	4.2.6
настій ванільний	4.1
настоянка	4.1
настоянка бензойна	4.1
настоянка сірої амбри	4.1
олеоресин	4.2.5
олеоресин імбиру	4.2.5
олеоресин перцю	4.2.5
олія-есенція	3.1.3
олія ефірна	3.1, 3.2, 3.3
олія ефірна бергамоту з частково зменшеним вмістом бергаптену	3.3.3
<i>олія ефірна вторинна</i>	3.5
олія ефірна дистиляційна	3.1.1
олія ефірна з вилученим «х» компонентом	3.3.3

олія ефірна з кори берези	3.3.5
олія ефірна знетерпенована	3.3.1
олія ефірна знетерпенована та десесквітерпенована	3.3.2
олія ефірна м'яти польової з частково зменшеним умістом ментолу	3.3.3
олія ефірна м'ятна	3.2.1
<i>олія ефірна первинна</i>	3.1.1
олія ефірна ректифікована	3.2.1
олія ефірна холоднопресована	3.1.2
олія ефірна ялівцю колючого	3.3.5
олія концентрована	3.3.4
олія лавандова	3.1.1
олія перцю	3.1.1
олія розігнана	3.3.4
олія сухоперегнана	3.3.5
опопанакс	1.2.4
помада	4.2.2
резиноїд	4.2.3
сировина натуральна	1.1
смола	2.1
смола бензойна	1.2.1.1
смола камедиста	1.2.3
стиракс	1.2.1.1
терпени	3.8

ДОДАТОК НБ
(довідковий)

БІБЛІОГРАФІЯ

1 Персидская К. Г., Чипига А. П. Справочник для работников лабораторий эфиромасличных предприятий (Довідник для працівників лабораторій ефіроолійних підприємств). — М.: Пищевая промышленность, 1981. —144 с.

2 Сидоров И. И., Турышева Н. А., Фалеева Л. П., Ясюкович Е. Н. Технология натуральных и синтетических душистых веществ (Технологія натуральних та синтетичних запашних речовин). — М.: Легкая и пищевая промышленность, 1984. —368 с.

3 Войткевич С.А. Эфирные масла для парфюмерии и ароматерапии (Ефірні олії для парфюмерії та ароматерапії). — М.: Пищевая промышленность, 1999. —282 с.

4 Химическая энциклопедия в 5 т. (Хімічна енциклопедія в 5 т.)/Редкол.: Кнунянц И. Л. (гл. ред.) и др.— Том 2. — М.: Советская энциклопедия, 1990. — 671 с.

Код УКНД 01.040.71; 71.100.60

Ключові слова: екстракційні продукти; ефірна олія; леткі продукти; рослинна натуральна сировина, похідні продукти; смолисті матеріали.

Редактор **Н. Куземська**
Технічний редактор **О. Марченко**
Коректор **О. Ніколаєнко**
Верстальник **Л. Мялківська**

Підписано до друку 18.01.2008. Формат 60 × 84 1/8.
Ум. друк. арк. 1,39. Зам. Ціна договірна.

Виконавець
Державне підприємство «Український науково-дослідний
і навчальний центр проблем стандартизації, сертифікації та якості» (ДП «УкрНДНЦ»)
вул. Святошинська, 2, м. Київ, 03115

Свідоцтво про внесення видавця видавничої продукції до Державного реєстру
видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції від 14.01.2006 р., серія ДК, № 1647